

13

Exnr: 19 van 31 Exn.

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
DIS 97005834

Datum
19 november 1997

Onderwerp
Irak

1. Hierbij bied ik u een korte notitie aan over de jongste militair-politieke ontwikkelingen rond Irak.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweyer
Commodore

Bijlagen
1

Bezoekadres
Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer
(070) 318 7686

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/ 97005834 d.d. 19-11-1997

AAN:

CDS
PCDS
SCO
SCIPS
HMSA
DAB
DCBS

Defat Abu Dhabi

BuZa

DGPZ
DAM
DAM/GO, [REDACTED]

Vz. en leden CVIN

AZ

T.a.v. mr J.P.M.H. Merckelbach

Intern

HMID
CS
HAI
HBSA
HAVI
HACIV
MID-cel
V&D
Archief

HMID/KL
HMID/KLu
HMID/KM

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

Afdeling Inlichtingen

SITUATIE IRAK

(Afgesloten 19 november 1997)

Politieke ontwikkelingen

De VN-Veilighedsresolutie (nr 1137) tegen Irak van vorige week woensdag 12 november is op 14 november gevolgd door een nieuwe veroordeling van Irak. Dit vanwege het opnieuw weigeren door Irak van Amerikaanse UNSCOM-inspecteurs. Het kwam bij deze veroordeling echter niet tot aanvullende strafmaatregelen door de Veiligheidsraad.

De weigering van Irak resulteerde in de terugtrekking van het gehele UNSCOM-team op 14 november, waarmee de militaire spanning leek toe te nemen. Maar de Verenigde Staten maakten daarop duidelijk - bij monde van veiligheidsadviseur Berger - dat voor het moment geen militaire acties te verwachten waren. Van betekenis in dit verband is dat de voor 16 november aangekondigde vlucht van de Amerikaanse U-2 in dienst van de VN door de Amerikaanse regering werd uitgesteld. Daarmee is op dat moment voorkomen dat de situatie op de spits werd gedreven. Op 18 november heeft de vlucht van de U-2 alsnog en zonder incidenten plaatsgevonden.

Van belang waren ook de bliksembezoeken die Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Albright, op reis in de regio, heeft gebracht aan enkele Golfstaten. Dit had ten doel om steun voor een Amerikaanse militaire actie te peilen. Koeweit verklaarde niets te zien in een dergelijke actie en sloot zich aan bij de Arabische Liga die zich aanbood voor bemiddeling. Ook Saudi-Arabië gaf te kennen dat het de voorkeur geeft aan een diplomatieke benadering van de crisis.

[REDACTED]

Voorts hebben de Verenigde Staten Rusland en Frankrijk gevraagd druk uit te oefenen op Irak om te pogen via de diplomatieke weg de crisis te bezweren. De Russische minister van Buitenlandse Zaken, Primakov, een Midden-Oosten specialist, is van mening dat Irak perspectief geboden moet worden op een einde van de sanctiemaatregelen. Het Iraakse regime moet duidelijk gemaakt worden aan welke precieze eisen het (nog) moet voldoen, opdat alle partijen kunnen zien dat "er licht aan het einde van de tunnel is", aldus Primakov. Tegelijkertijd wordt Irak aangeboden het "olie-voor-voedsel"-programma uit te breiden. [Zoals bekend mag Irak elke zes maanden voor US \$ 2 miljard olie uitvoeren en de opbrengsten hiervan gebruiken voor het kopen van voedsel en medicijnen. Dit conform resolutie 986, die in 1994 om humanitaire redenen is aangenomen.]

Overigens heeft de Russische MinDef generaal Sergejev al eerder de Amerikaanse militaire optie van de hand gewezen. De Russische militaire leiding, waar een conservatieve kring op grond van de traditionele militaire banden met Irak een sterke sympathie voor het regime-Saddam Hoessein heeft, is al langer voorstander van het opheffen van de sancties tegen Irak. De toekomstige - reeds in principe overeengekomen - omvangrijke levering van (conventionele) wapensystemen door Rusland aan Irak ligt hieraan ten grondslag.

Ook Irak lijkt aan te sturen op een diplomatieke oplossing. President Saddam Hoessein heeft zich in die zin uitdrukkelijk uitgelaten in een verklaring verspreid door het Iraakse staatspersbureau. De Iraakse vice-premier Tariq Aziz heeft een compromisvoorstel gedaan en VN-functionarissen zien hierin een aanwijzing dat het regime een militaire confrontatie wil vermijden. Irak stelt voor dat de nationaliteiten van de inspecteurs in het UNSCOM-team voortaan evenredig vertegenwoordigd zullen zijn. Dit voorstel is echter onmiddellijk door de Verenigde Staten van de hand gewezen. Ook houdt Irak - zijn aloude - eis staande dat de Veiligheidsraad een duidelijk tijdsschema vaststelt voor de opheffing van de sancties tegen het land, nu Irak - naar de mening van regime in Bagdad - aan de belangrijkste resolutie (687, betreffende massavernietigingswapens en ballistische raketsystemen) heeft voldaan.

Militaire ontwikkelingen

Irak blijft zich voorbereiden op militaire acties. De Iraakse luchtverdediging gaat door met het verplaatsen van verschillende luchtverdedigingssystemen (waaronder SA-2, SA-3 en SA-6 raketsystemen) om detectie te bemoeilijken en minder kwetsbaar te maken voor aanvallen van de Verenigde Staten/de Coalitie. Sinds enkele dagen hebben zich geen schendingen van de No-Fly

Zones (NFZ's) voorgedaan. Vanaf eind september zijn de NFZ's totaal 74 maal geschonden: 50 keer in de noordelijke NFZ en 24 keer in de zuidelijke NFZ. Eerder zijn enkele Iraakse MIRAGE F-1's en MiG-25 FOXBATS's verplaatst. Dit houdt zo goed als zeker verband met de U-2 vluchten, want de MiG-25 is één van de weinige vliegtuigen die, naast de SA-2, een bedreiging voor de U-2 kan vormen.

De Amerikaanse regering heeft in de afgelopen 24 uur meer gevechtsvliegtuigen vanuit de Verenigde Staten naar bases in Koeweit en op het eiland Diego Garcia in de Indische Oceaan gezonden. Het gaat om in totaal 16 toestellen, respectievelijk F-117 STEALTH en B-52 toestellen. Er wordt nog een dertigtal gereedgehouden. Het totale aantal Amerikaanse gevechtsvliegtuigen in het Golfgebied bedraagt inmiddels tenminste 250: 100 aan boord van de carriers NIMITZ en GEORGE WASHINGTON in/nabij de Perzische Golf, alsmede 150 op bases in Koeweit en Saudi-Arabië. Volledigheidshalve dient te worden vermeld dat er sedert 1991 in Koeweit permanent een beperkt aantal Amerikaanse gevechtsvliegtuigen is gestationeerd, evenals een gepantserd landmachtcontingent van ca 5.000 man. Ook in Saudi-Arabië is een onbekend aantal gevechtsvliegtuigen permanent ontplooid naast een landmachtcontingent van tenminste 7.000 man. Bovendien zijn in beide landen omvangrijke materieelcomplexen in gericht (prepositioned sites), ten behoeve van Amerikaanse troepen die in voorkomend geval worden ingevlogen.

Bij de Iraakse landmacht doen zich nog steeds verplaatsingen voor van eenheden van de elite Speciale Republikeinse Garde. Vaststaat dat een aantal eenheden zich verspreidt in het gebied rond hun kazernes om de trefkans bij een Amerikaanse/Coalitie luchtaanval te verkleinen. Daarnaast kan het zijn dat de verplaatsingen samenhangen met de inter-Koerdische gevechten in Noord-Irak.

Beoordeling/verwachting

Het wordt steeds duidelijker dat het Iraakse regime op een cruciaal moment en weloverwogen het huidige diplomatieke conflict heeft gecreëerd. Uit VN-kringen komen aanwijzingen dat UNSCOM op het punt zou hebben gestaan belangrijke ontdekkingen te doen aangaande het Iraakse resterende potentieel of het nog steeds bestaande programma voor biologische wapens. Om ontdekking te voorkomen is Irak overgegaan tot het scheppen van incidenten en het stellen van voorwaarden aan UNSCOM. [REDACTED]

De Verenigde Staten blijven proberen in de regio een groter draagvlak te vinden voor eventuele **militaire acties tegen Irak, maar zoeken tegelijkertijd naar een doorbraak in de diplomatieke impasse. Een voor de Verenigde Staten hinderlijke factor is echter dat de bevriende Arabische landen zich zeer gereserveerd opstellen. In het bijzonder door het stagnerende vredesproces in het Midden-Oosten is een *publiekelijke* steunbetuiging van, bijvoorbeeld, de Golfstaten aan de Verenigde Staten niet vanzelfsprekend. Daar komt bij dat de door de Verenigde Staten gestimuleerde Turks-Israëliische toenadering pan-Arabische sentimenten voedt. Aangenomen mag worden dat achter de schermen de Golfstaten de Verenigde Staten wel hun (primair diplomatieke) steun betuigen. Alle hebben er immers baat bij dat Irak voorlopig niet in de gelegenheid zal zijn opnieuw een potentieel van massavernietigingswapens en ballistische raketten op te bouwen.**

Irak denkt in de verschillen in opvatting in de Veiligheidsraad, evenals tussen de Verenigde Staten/Groot-Brittannië en de Arabische landen jegens de kwestie een voordeel te zien en zet derhalve zijn diplomatiek offensief voort. Daarbij poogt het zoveel mogelijk landen en instanties te betrekken. Tariq Aziz verbleef tot maandag 17 november in Parijs, waar hij probeerde Frankrijk gevoelig te maken voor het Iraakse standpunt dat er uitzicht moet zijn op een einde van de sancties. Vandaar reisde Tariq Aziz door naar koning Hassan II van Marokko om vervolgens onverwacht op 18 november in Moskou te arriveren voor besprekingen met Primakov. Na langdurig overleg tussen de Iraakse vice-premier, president Jeltsin en Primakov, maakte de laatste bekend dat er een plan op tafel ligt dat uitzicht biedt op een uitweg uit het conflict. Nadere bijzonderheden zijn (nog) niet bekend.

Niettemin blijft het regime-Saddam Hoessein rekening houden met luchtaanvallen. De militaire optie kan weer op de voorgrond te treden indien de bemiddelingspogingen van onder andere Rusland geen resultaat zouden hebben. Mogelijk kan een nieuwe Iraakse schending van de NFZ's aanleiding zijn tot Amerikaanse luchtaanvallen op Iraakse militaire installaties. Aangezien de NFZ's eenzijdig door de Verenigde Staten, met steun van Groot-Brittannië en Frankrijk, zijn afgekondigd, kan de VN hier weinig tegen in brengen. Maar of een dergelijke militaire actie Saddam Hoessein ertoe zou kunnen bewegen terug te keren naar de oude situatie van het

onverbiddelijk en volledig uitvoeren van alle resoluties - dat door de Verenigde Staten is ge relateerd aan zijn *containment-politiek* jegens Irak - valt af te wachten.

De Verenigde Staten zullen blijven zoeken naar een oplossing die het voor *beide* partijen mogelijk maakt zonder gezichtsverlies de crisis te beëindigen. Maar daarbij is het wel van belang dat de geloofwaardigheid van het VN-sanctie-instrument tegen Irak blijft bestaan.

Op dit moment is een intern versterkte positie van Saddam Hoessein het belangrijkste effect dat de potentiële Amerikaanse/westerse militaire dreiging jegens Irak sorteert. Immers, Saddam Hoessein slaagt er nu in de aandacht van de bevolking te vestigen op de Verenigde Staten als de voortdurende, Irak bedreigende, agressor. In de afgelopen tijd hebben de aanhoudend slechte sociaal-economische omstandigheden, als gevolg van de VN-sancties, geleid tot grote onvrede onder de bevolking, maar ook tot spanningen in de politieke machtselite en de strijdkrachten. In dit opzicht lijkt Saddam Hoessein, vooralsnog, een zekere eenheid te hebben hersteld.